DE RECHTSBEDEELING OP ONZE BOVENWINDSCHE
EILANDEN EN DE HERZIENING VAN DE RECHTER-
LIJKE MACHT EN VAN DE RECHTSPLEGING
IN DE KOLONIE CURAÇAO.

DOOR

MR. B. DE GAAY FORTMAN.

Dit opstel over de rechtsbedeeling op St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba was goeddeels reeds in de pen, toen hier te lande bekend werd de op 15 October 1918 in het *Publicatieblad* van Curaçao 1918 No. 61 uitgegeven *Publicatie van den 30sten September 1918, waarbij wordt afgekondigd het Koninklijk Besluit van 6 Juli 1918, No. 72, houdende wijziging van de rechtelijke macht en van de rechtspleging in burgerlijke en strafzaken in de kolonie Curaçao*.

De desbetreffende mededeeling in de Curaçaosche bladen was mij aanstonds eene oorzaak van niet geringe vreugde. Immers de strekking van mijn betoog bedoelt dit te doen zijn een pleidooi voor eindelijke uitvoering der reeds vele jaren besproken herziening der rechtsbedeeling op de genoemde eilanden, en door het aangehaalde Koninklijk Besluit is nu de zaak gebleken althans verder opgeschoten te zijn, dan ik durfde veronderstellen. Maar gewonnen is zij nog niet. Het tijdstip, waarop de nieuwe regeling in werking treden zal, is bij de slotbepaling aan den Gouverneur der kolonie te bepalen gelaten. En dit zal mede afhankelijk zijn van het vinden der personen, wier taak het wezen zal, met de nu reeds ter plaatse aanwezige krachten de magistratuur uit te maken. Ik vind hierin aanleiding volgens mijn oorspronkelijk plan mijne beschouwingen te geven, uitgebreid met enkele opmerkingen over de nieuwe maatregelen. Mogen zij leiden tot juiste kennis en waardeering der toestanden, en aldus bevordelijk zijn aan het welslagen der ondernomen herziening in den daarvoor door de Regeering gekozen weg.

De rechtbedeeling in de kolonie Curaçao is tweeslachtig.

Heeft men onder het *hof van justitie* als „opperste gerechtshof” voor de geheele kolonie op de benedenwindsche eilanden slechts *kantongerechten* — St. Martin N. G., St. Eustatius en Saba hebben bovendien *raden van justitie*¹⁾. Daar deze colleges echter nog slechts met rechtspraak in strafzaken belast zijn, bestaat de tweeslachtigheid alleen ten opzichte der strafrechtspraak²⁾. Immers op Curaçao en onderhoorige eilanden, Aruba en Bonaire, treedt het hof van justitie in tal van gevallen als rechter in eersten aanleg op, en dus tevens in hoogste ressort, terwijl voor de bovenwindsche eilanden twee instanties regel zijn, n.l. òf kantonrechter òf raad van justitie in prima en het hof van justitie in beide gevallen in appèl. Dat hierdoor in het algemeen de bovenwindsche eilanden ten opzichte der strafrechtspraak ook in de praktijk in zooveel gunstiger omstandigheden verkeerden, zou ik nochtans niet durven beweren.

De bevoegdheid van de *kantonrechters* (op elk eiland is één kantongerecht gevestigd) strekt zich uit over burgerlijke en strafzaken. In *burgerlijke zaken* oordeelen zij, steeds behoudens hooger beroep, in analoge gevallen, als bij ons in artikel 38 R. O. is bepaald, met uitbreiding van het bedrag der vordering tot f 300, bovendien over alle vorderingen tot opeiseling van roerende zaken, en verder, onverschillig het bedrag, over soortgelijke vorderingen, als de artt. 39 sub 2 en 3, 40, 41 en 42 (zonder de beperking tot het geval van wanbetaling der huurpenningen) R.O. vermelden, terwijl artikel 39 der „regterlijke inrigting” van de kolonie tevens noemt de vorderingen wegens bezitrecht, die tot vanwaardeverklaring en opheffing van beslag, tot vanwaarde- of nietigverklaring van een gedaan aanbod van betaling of van eene gerechtelijke bewaargeving, alles in zaken, overigens tot de bevoegdheid van den kantonrechter behorende.

¹⁾ Nl. twee en wel op St. Martin en op St. Eustatius, de laatste tevens voor Saba.

Ten onrechte vermeldt de *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië* sub voce *Bestuursregeling*, dat er voor de drie eilanden slechts één raad van justitie bestaat (blad. 137). Dit was het geval van 1868—1874. Onder *Rechtswezen* vindt men op bladz. 605 de juiste indeeling meegedeeld.

²⁾ Tot 1904 hadden de raden van justitie ook rechtsmacht in burgerlijke zaken.

In *strafzaken* vonnissen de kantonrechters volgens het oude strafwetboek¹⁾ over alle misdrijven, waarop geen zwaardere straf is gesteld dan gevangenisstraf van zes maanden of geldboete van driehonderd gulden, te zamen of afzonderlijk. Ook hier weer behoudens hooger beroep op het hof van justitie.

In alle andere gevallen oordeelen in strafzaken de *raden van justitie*, op de bovenwindsche eilanden, behoudens het vermelde appèl op het hof, dat voor Curaçao, Aruba en Bonaire, gelijk ik reeds mededeelde, in eenige instantie kennis neemt van de strafzaken, die niet tot de bevoegdheid van de kantonrechters behooren.

Wanneer men zich tot deze hoofdtrekken bepaalt, mag veilig aangenomen worden, dat de bevoegdheid der kantonrechters in de kolonie niet achterstaat bij die hunner collega's hier te lande, terwijl de bevoegdheid der raden van justitie in strafzaken, waar de doodstraf nog bestaat, in omvang met die onzer arrondissements-rechtbanken te vergelijken is. Verder zou eene vergelijking niet opgaan. Gelijk wij straks zullen zien, staat met name de statistiek der behandelde zaken hier en ginds buiten elke verhouding. Vandaar dat de eerste indruk, die kennisneming van den toestand op dit gebied in de kolonie maakt, deze is, dat de rechterlijke organisatie op te grooten en te grootschen voet is ingericht. Wie bij de raden van justitie denkt aan de gelijknamige rechterlijke colleges in Oost-Indië en bij het hof van justitie aan de gerechtshoven in ons land, zal bij onderzoek bemerken, dat weinig meer dan naam en titulaatuur overeenstemt.

Toch kan de rechterlijke indeeling in Curaçao voldoende verklaard worden uit de plaatselijke toestanden. Een „opperste” gerechtshof voor de geheele kolonie (trouwens in burgerlijke zaken met appèl op den Hoogen Raad der Nederlanden, wanneer niet blijkt, dat het onderwerp van de vordering eene waarde heeft van duizend gulden of minder, en in strafzaken met cassatie in het belang der wet alleen) kan niet gemist worden, en toen eenmaal de bovenwindsche eilanden, op zoo grooten afstand van het hoofdeiland gelegen, in hetzelfde koloniaal

¹⁾ Over het nieuwe wetboek van strafrecht, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 4 October 1913, no. 61 (*Publicatieblad* 1913, no. 67), zie men mijne bijdrage in het *Tijdschrift voor Strafrecht*, dl. XXVI, afl. 2.

verband gebracht waren, was de instelling van eene instantie tusschen kantongerecht en hof van justitie voor die gebieden eisch van goede praktijk. Duidelijk echter is het niet, waarom men niet aanstonds, toen men in Suriname daartoe overging, ook voor de bovenwindsche eilanden althans, den omgaanden rechter heeft aangesteld. Ware dit geschied, dan zou men reeds toen ook hier over de noodige deskundige krachten hebben kunnen beschikken, wat nu niet het geval is geweest, waarschijnlijk om financiële redenen in verband met den weinigen arbeid, van de rechtsprekende magistraten te vragen. De statistiek geeft, wat dit laatste betreft, over de jaren 1910—1917 de volgende cijfers, ontleend aan de *Koloniale verslagen*:

	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917
<i>Raad van Justitie:</i>								
St. Martin N. G.								
Strafzaken	5	2	14	4	3	4	3	7
Beschikkingen	8	2	7	5	2	4	2	5
St. Eustatius								
Strafzaken	1	4	4	9	4	5	9	2
Beschikkingen	—	—	—	—	—	—	—	5
<i>Kantongerecht:</i>								
St. Martin N. G.								
Burgerlijke zaken	2	1	9	9	3	5	2	5
Strafzaken	25	1	39	11	24	23	8	13
Beschikkingen	2	4	10	5	2	7	10	1
St. Eustatius								
Burgerlijke zaken	1	1	—	1	6	1	1	1
Strafzaken	—	8	8	2	18	10	12	5
Beschikkingen	—	—	—	1	16	7	—	4
Saba								
Burgerlijke zaken	—	—	—	—	1	—	1	—
Strafzaken	4	5	4	8	1	1	1	4
Beschikkingen	—	5	3	2	2	2	4	—

Het spreekt bijna van zelf, dat, toen eenmaal de rechterlijke macht in de kolonie op de geschetste wijze ingericht was, bij zoo geringe werkzaamheid althans op de bovenwindsche eilanden, geen behoorlijke bezetting der magistratuur is mogelijk geweest. Zelfs in de geheele kolonie is de rechtspraak grootendeels gekomen in handen van leeken; alleen voor den voor-

zitter en de twee leden van het hof van justitie is de eisch gesteld van het bezit van den titel van doctor in de rechtswetenschap. En van de ambtenaren van het Openbaar Ministerie behoeft alleen de Procureur-Generaal bij het hof hieraan te voldoen.

Er moge ook in ons land een streven zijn om het leeken-element eene plaats te geven in de rechtspraak, niemand zal durven beweren, dat het een daad van wijs beleid is geweest, hier, op de bovenwindsche eilanden, de geheele rechtbedeeling zonder eenige deskundige leiding te leggen in handen van mannen, die, van hoe goeden wille ieder hunner ook moge geweest en gebleven zijn, bij gebreke van eenige opleiding, in de te verwerken stof eenvoudig geen weg bleken te weten, en dien redelijkerwijs ook niet konden weten. Het zou onbillijk zijn, hier eenig persoonlijk verwijt te maken; van den aanvang af moet de zaak in haren opzet verkeerd zijn geweest.

En zoo is dan in den loop der jaren, wat betreft de bezetting der plaatsen en de daaraan verbonden bezoldiging (volgens de begroting voor 1919) de volgende toestand geworden:

De raden van justitie zijn onbezoldigd. De gezaghebbers van St. Martin N. G. (f 5000) en van St. Eustatius (f 3500) zijn de voorzitters dezer colleges, en tevens, ook zonder traktement, evenals hun collega van Saba (f 3000), kantonrechter op hun eiland; die van St. Martin is nog bovendien notaris en die van Saba ontvanger en chef der posterij. Het lid van den raad van justitie, dat als rechter van instructie optreedt, ontvangt daarvoor eene jaarlijksche vergoeding van f 200. Voor 1915 vindt men opgegeven, dat één lid van dezen raad is onderwijzer 4e klasse en een collega op St. Eustatius kommies der belastingen, havenmeester, loods en plaatsvervangend kantonrechter. Op Saba bekleeden de plaatsvervangende kantonrechters overeenkomstige of gelijke betrekkingen. De grootste en meest verscheiden opeenhooping van ambten vindt men bij de ambtenaren van het Openbaar Ministerie en bij de griffiers, die op St. Martin en op St. Eustatius bij den raad van justitie en bij het kantongerecht werkzaam zijn. Op St. Martin is de ambtenaar O. M. (f 775) tevens ontvanger (f 1550) en chef der posterij; de griffier (f 950) bekleedt de volgende betrekkingen: secretaris van den raad van politie, koloniaal schrijver, hypotheekbewaarder, adjunct-ijker en scheepsmeter. De ambtenaar

O. M. op St. Eustatius (*f* 775) is nog veelzijdiger ontwikkeld dan zijn collega op St. Martin, daar hij behalve ontvanger (*f* 1275) en chef der posterij ook notaris is, en de griffier op dit eiland (*f* 950) doet evenmin onder voor zijnen ambtgenoot ginds, daar hij evenals deze secretaris van den raad van politie, koloniaal schrijver, hypotheekbewaarder en scheepsmeter is, maar bovendien landmeter en klerk der posterij. Eerst recht een omnis homo is de ambtenaar O. M. bij het kantongerecht op Saba (*f* 400) ; deze heeft de volgende bijbaantjes : notaris, hypotheekbewaarder, adjunct-ijker, rooimeester, postbeambte, klerk en ontvanger. Eenigszins kinderachtigen indruk maakt daarbij de griffier bij dat kantongerecht (*f* 300), die buitendien nog slechts koloniaal schrijver schijnt te zijn.

De ervaring, in vijftig jaren op deze wijze opgedaan, kan niet schitterend genoemd worden. En moeilijk kan zelfs aangenomen worden, dat men een oogenblik vertrouwd heeft op het welslagen der regeling. Het is daarbij een geluk geweest, dat de omvang der criminaliteit, blijkens de boven aangegeven cijfers zoo beperkt was, en het aantal justiciabelen, dat zich in civiel geding op den rechter beriep, zoo uiterst klein werd. Het is trouwens eigenaardig in de geheele kolonie, wat men het best op het hoofdeiland bij het hof van justitie merkt, dat de burgerlijke zaken sterk afnemende zijn. Wanneer men studie maakt van de in het koloniaal archief berustende jaargangen der vonnissen van het hof, treft men in vroeger jaren verscheidene belangwekkende beslissingen aan, terwijl in latere jaren op weinige uitzonderingen na slechts eenige verstek-echtscheidingen en vooral verbeteringen van de registers van den burgerlijken stand den hoofdschotel voor de statistiek leveren. Men meent dit te moeten danken aan de praktizijns, die in den regel op het tot stand brengen van schikkingen zouden uit zijn.

Verteld wordt in de kolonie van eenen kantonrechter-gezaghebber, die, op een der bovenwindsche eilanden zelf gedagvaard in eene burgerlijke zaak, met een „no judge — no case” (de rechtspraak gaat daar in het Engelsch) de zitting sloot. En ter berechting van eene strafzaak tegen de beide landraden van St. Eustatius, die hunnen gezaghebber zouden hebben mishandeld, moest onlangs een der leden van het hof van justitie

als tijdelijk voorzitter van den raad van justitie daarheen gezonden worden¹⁾).

In *Neerlandia* van Maart 1900 heeft de verleden jaar overleden heer T. H. J. Hamelberg — aan wien de kolonie zooveel te danken heeft voor zijne onvermoeide propaganda ter verbreiding van kennis van Curaçao in het moederland en voor zijne geschiedkundige onderzoekingen en uitgaven — er op gewezen tot welke dwaze en onbillijke gevolgen het gebruik van het Engelsch als rechtstaal op de bovenwindsche eilanden leidt, terwijl in hooger beroep alleen recht gedaan mag worden op eene „officiële” Hollandsche vertaling ten koste van den appellant. Ik neem uit dit stuk, dat nog in hoofdzaak den toestand juist weergeeft, het volgende over :

„Nu bestaat een raad van justitie uit één ambtenaar, voorzitter, en drie leden, in den regel ingezetenen van de eilanden en meestal menschen, die niet meer dan een gewone lagere school hebben afgeloopen (waar in het Engelsch onderwijs werd gegeven), daarna zich op het een of ander vak of beroep hebben toegelegd en zich een broodwinning hebben verschaft. Eerlijke en rechtschapen menschen als zij mogen zijn, hebben zij toch nooit eenig onderwijs ontvangen in de rechtswetenschappen en bovendien verstaan zij in den oorspronkelijken tekst de wetten niet, volgens welke zij recht moeten doen, en evenmin de commentaren daarop. Waar het de Curaçaosche wetboeken van burgerlijk- en strafrechterlijk recht betreft, spreken de raden recht naar de officieuze vertaling, die er van die wetboeken bestaat, eene vertaling, die niet steeds den oorspronkelijken tekst juist weergeeft en soms tot geschillen aanleiding zou kunnen geven. Waar het koloniale verordeningen aangaat, doen zij recht op de vertaling, die de voorzitter of iemand anders er hun van geeft.

„Dat hooger beroep van vonnissen, door zulke rechtscollege's gewezen, wel eens noodig moet zijn, zal wel niet behoeven aangetoond. Om ons tot het strafrecht te bepalen, kan dit eerstens noodig zijn in het belang van den veroordeelde en tweedens in het belang van een goede justitie. Wel is waar worden de

¹⁾ Hierover o. a. een bericht in het blad *Voz di pueblo* van 15 October 1918. Ook heeft het Eerste Kamerlid, de heer Van Kol, hierover gesproken bij de behandeling der begroting voor 1918. (Zie *Handelingen der Staten-Generaal* 1917—1918, Eerste Kamer, bladz. 733).

strafvonnissen van de raden van justitie en der kantonrechters op de bovenwindsche eilanden niet ten uitvoer gelegd, dan nadat de Procureur-Generaal der kolonie (gegradueerd) tien weken heeft laten verstrijken zonder ervan in hooger beroep te komen of voor dien tijd heeft te kennen gegeven, dat door hem geen hooger beroep zal worden aangeteekend, doch de beslissing over het wettige of onwettige, het billijke of onbillijke van die vonnissen is dan toch overgelaten aan de beslissing van één persoon, een ambtenaar van het openbaar ministerie”.

Mijne persoonlijke ervaring is, dat een veroordeelde der bovenwindsche eilanden zeer zelden in hooger beroep komt; mogelijk dat het kosten-bezwaar, zooals de heer Hamelberg verder in zijn artikel aangeeft, hem weerhoudt. Maar teekenend is, dat de Procureur-Generaal bij het hof, ook in geval van veroordeeling — althans van de vonnissen der raden van justitie — bijna steeds appèl aantekent. En het ergste is, dat in beroep zoo goed als alle vonnissen der kantonrechters en der raden van justitie door het hof ook vernietigd moeten worden. In de jaren 1912—1915 heb ik, als mijn geheugen en mijne aantekeningen mij niet bedriegen, niet ééne uitspraak van den bovenwindschen rechter bevestigd gezien. Het zijn dezelfde verzuimen, die men telkens weer opmerkt, waaronder eene eerste plaats innemen het niet-inacht nemen van den voor de uitspraak van het vonnis vastgestelden termijn (art. 178 Sv.), het ontbreken van de teekening van een door het Openbaar Ministerie aangeteekend appèl (art. 215 Sv.), onvolledigheid der overgelegde stukken van den eersten rechter, waardoor tal van formaliteiten aan de contrôle ontsnappen.

Tot welke verwikkelingen een eenvoudig geval kan leiden, leert het volgende voorbeeld, waarbij ten slotte het rechtsgevoel nog onbevredigd bleef: A is veroordeeld door den kantonrechter op St. Eustatius tot 14 dagen gevangenisstraf wegens het *zonder noodzakelijkheid* dooden van een dier (art. 407 Sr.). In hooger beroep neemt het O. M., dat de getuigenverklaringen der eerste instantie (het appèl wordt in den regel op de stukken afgedaan) wel bewezen hebben, dat beklaagde het dier met een gewerschot getroffen heeft, maar niet dat het dier ten gevolge daarvan den volgenden dag gestorven is, en vraagt daarom veroordeeling tot 7 dagen gevangenisstraf wegens het *zonder noodzakelijkheid verwonden* van het

dier (art. 408 Sr.). Beklaagde werd door het hof ontslagen van rechtsvervolging, nu niet was *ten laste gelegd*, dat de verwonding *zonder noodzakelijkheid* had plaats gevonden. Het maken van dagvaarding is dan ook niet ieders werk, al ziet eene zaak er op het oog eenvoudig uit.

Meestal echter zijn het de rechters, die fouten maken, en natuurlijk dikwijls in de bewijslevering. Ik herinner mij een geval, dat, ontgaan van tal van formeele fouten, hierop neerkwam. Twee beklaagden, op 1 Mei . . . in hechtenis genomen, zijn 2 Juli d.a.v. door den raad van justitie op St. Martin veroordeeld wegens diefstal door twee personen op eene plaats, die bewoond is (art. 333 sub 1° Sr.) tot drie maanden gevangenisstraf. De Procureur-Generaal komt in hooger beroep. Na ontvangst der stukken, 23 Augustus, gelast het hof onmiddellijk, conform het requisitoir de invrijheidstelling der beklaagden, die dan bijna 4 maanden in voorarrest hebben gezeten, en 1 October worden beiden, weder overeenkomstig het requisitoir van het O. M. vrijgesproken op grond, dat het bewijs niet geleverd is.

In een ander geval moest de beklaagde, door den raad van justitie veroordeeld tot niet minder dan 5 jaren dwangarbeid wegens kinder moord, voor de eerste maal gepleegd door de ongehuwde moeder, in hooger beroep worden vrijgesproken. De eerste rechter had n.l. den dokter niet als deskundige gehoord, maar eenvoudig voorgelezen eene Engelsche vertaling van zijn visum repertum. Op dien grond moest het vonnis vernietigd worden, en, waar het niet mogelijk was, den dokter alsnog te hooren, werd beklaagde vrijgesproken. Het Openbaar Ministerie bij het hof was ook in deze zaak in hooger beroep gekomen.

In het algemeen worden de stukken in den regel veel te spoedig opgezonden van de griffie der eerste instantie, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met het recht van den beklaagde, om, wanneer het Openbaar Ministerie in hooger beroep gekomen is, eene memorie ter verdediging van de uitspraak over te leggen. En dit is toch, vooral voor den vrijgesprokene, een niet gering belang, als in hooger beroep de zaak buiten zijne tegenwoordigheid wordt behandeld. De groote afstand der bovenwindsche eilanden van het hoofdeiland, waar het hof zetelt, en de slechte verbinding maken dit echter wel noodzakelijk.

Ik bepaalde mij tot strafzaken. In de drie jaren, waarin ik

aan het hof van justitie verbonden was, herinner ik mij slechts één appèl in eene burgerlijke zaak te hebben bijgewoond. Het vonnis van den kantonrechter raakte kant noch wal. De statistiek wijst trouwens uit, dat burgerlijke zaken bijna niet voorkomen.

In den loop der jaren moest deze toestand wel de aandacht trekken der autoriteiten. Reeds Hamelberg vermeldt, dat al meermalen op het onbillijke en onrechtvaardige van het door hem meegedeelde gewezen is. Bepalen wij ons tot de klachten der laatste jaren, in de Staten-Generaal vernomen, dan treft in de allereerste plaats de aard der geuite bezwaren, die al heel weinig pleit voor eene juiste bekendheid met de toestanden.

Blijkens mededeeling van J. M. Plante Fébure, *West-Indië in het parlement 1897—1917* is bij de begrooting van 1907 de vraag van een ommeaand rechter (met één Ambtenaar O. M. en één griffier) „voor alle eilanden” ter sprake gekomen, echter niet met het oog op de eischen eener goede rechtsbedeeling maar om de hooge kosten, waarop de uitgaven voor Justitie waren geraamd. De regeering verklaarde toen, deze zaak onderzocht te hebben, maar „alleen voor een rechtsgeleerde, die als rechter zou moeten worden aangesteld, zou dan echter jaarlijks meer aan traktement, reis- en verblijfkosten moeten worden uitgegeven dan thans voor *de geheele rechtsbedeeling* op de kleinere eilanden werd besteed”. Dit is misschien wat overdreven (de rechtsbedeeling op de eilanden buiten Curaçao kost onder de oude regeling ongeveer f 10.000), tenzij men den ommeaanden rechter zeer belangrijk boven de leden van het hof van justitie heeft willen bezoldigen — zeker is, dat het nieuwe instituut in ieder geval meer zou hebben moeten kosten, dan men ermee zou hebben kunnen uitsparen. Hetzelfde geldt van den in het Voorloopig Verslag op de begrooting van 1909 geuiten wensch, om een ommeaand rechter alleen voor de bovenwindsche eilanden aan te stellen.

Inderdaad — al is de begane fout verklaarbaar, wanneer men bedenkt, dat St. Eustatius, St Martin N.G. en Saba niet meer dan achtereenvolgens 1390, 3050 en 2249 inwoners tellen — uit zuinigheidsoogpunt is het aandringen op de benoeming van een ommeaand rechter steeds onpractisch geweest. Niet alleen toch bedragen de uitgaven voor de rechtsbedeeling op

de bovenwindsche eilanden — met inbegrip van het Openbaar Ministerie, de griffie, deurwaarders en boden — nog geen f 4500, maar in de eerste plaats was hier noodig, gelijk ik vertrouw te hebben aangetoond, eene betere rechtsbedeeling desnoods tegen drie- of viermaal hoogere kosten.

De zaak is in de laatste jaren blijkbaar weer aan het rollen gebracht in de kolonie zelf. In het Voorloopig Verslag op de begroting voor 1915¹⁾ merkt de Koloniale Raad op: „De rechterlijke organisatie is voor onze niet groote kolonie op veel te verheven en uitgebreiden voet ingericht. En moeilijk kan gezegd worden, dat eene onberispelijke rechtsbedeeling daarbij verkregen is. Integendeel, vooral op de bovenwindsche eilanden is de toestand ergerlijk. Is het Bestuur bereid daartegen doeltreffende maatregelen te nemen? Door samentrekking in een of meer personen van wat thans over velen is verdeeld, kan met minder — althans zonder veel meer — kosten een dragelijke toestand in het leven worden geroepen.... Zal een algeheele reorganisatie, hoe dringend noodig ook, nog wel eenigen tijd op zich laten wachten, reeds nu kan iets gedaan worden, om de meest noodige verbetering aan te brengen. Men verhooge de traktementen en stelle speciale eischen aan ambtenaren, die met functies bij de rechterlijke macht belast worden”.

Men zou zeggen: hier wordt met klem aangedrongen om althans een bescheiden stap in de richting van verbetering te doen, maar het Gouvernement dacht er anders over. In de memorie van antwoord werd door den Gouverneur het volgende gezegd: „Dat onze rechterlijke organisatie op veel „te verheven en uitgebreiden voet” is ingericht, meent ondergeteekende te moeten betwisten. Minder dan één kantonrechter op elk eiland kan er toch niet zijn. Eén hof van justitie bestaande uit maar 3 bezoldigde leden, rechter in appèl en tevens in eerste instantie voor de drie benedenwindsche eilanden is ook al geen weelde. Blijven over de twee raden van justitie op de bovenwindsche eilanden met rechtspraak alleen in strafzaken. Waar het instituut van omgaande rechter, om verschillende redenen, nog in 1905 minder doelmatig werd geoordeeld, kunnen deze instellingen met haar gezaghebber-president en twee onbezoldigde leden, ook al niet verheven en uitgebreid genoemd worden.

¹⁾ *Handelingen van den Kolonialen Raad 1913—1914.*

Samentrekking in een persoon van wat thans over velen is verdeeld, kan om die reden niet worden aanbevolen. Als men nagaat, dat de betrekkingen van kantonrechter, president en lid van den raad van justitie op de eilanden thans zonder een speciaal salaris daarvoor worden waargenomen, zal men begrijpen, dat iedere verandering belangrijk grootere uitgaven met zich zou brengen....

Het is nu al zoo moeilijk om personen te krijgen, genegen en geschikt om als ambtenaren naar de bovenwindsche eilanden te gaan of er een rechterlijke betrekking op zich te nemen; hoe zou het dan zijn, als men daar nog zwaardere eischen voor ging stellen?"

Men kan hierin weinig anders zien, dan eene erkenning der gerezen klacht en eene uiting van machteloosheid, om verbetering aan te brengen. Zelfs schijnt de klacht versterkt te worden door de mededeeling aan het slot, van bestuurszijde gedaan, dat het zoo moeilijk is geschikte ambtenaren voor de bovenwindsche eilanden te krijgen. De overige mededeelingen van de memorie gaan langs de zaak heen, nu de Gouverneur in de „te verheven en te uitgebreiden voet" een financieel bezwaar bleek te zien, wat zij juist niet was, gelet op het voorstel om de traktementen te verhoogen.

Gelukkig is daarna de zaak niet blijven rusten. En de oplossing is blijkbaar gezocht in de richting, door den Kolonialen Raad aangegeven, de aanstelling van een ommegaand rechter voor de bovenwindsche eilanden. Het is vooral de Eerste Kamer geweest, die telkens weer op het belang dezer zaak gewezen heeft. — waarin wij wellicht de stem van den heer Van Kol mogen beluisteren, die ook in het openbare debat dit belang bepleit heeft, en uit eigen aanschouwing den toestand kent — tot bij *Tweede nota van wijzigingen* der Curaçaosche begrooting voor 1917 eindelijk een memoriepost werd uitgetrokken voor „kosten van hervorming van de rechtspraak op de bovenwindsche eilanden". Blijkens de toelichting was althans de Minister en wellicht ook de Gouverneur tot het inzicht gekomen, dat de door den Kolonialen Raad geopperde bezwaren en die, welke hierboven uitdrukking gevonden hebben, gegrond zijn. En nu werd inderdaad met spoed gewerkt. Voor 1918 werd de memoriepost van 1917 veranderd in een van f 5000. Uit de toelichting volgt tevens, dat toen eene *algeheele* herziening van de rechts-

macht en van de rechterlijke inrichting in voorbereiding was, „ter verzekering van een eenvoudige en snelle rechtspraak”, maar de Regeering voegde daaraan toe, de verbetering der rechtspraak op de bovenwindsche eilanden daarop niet te willen laten wachten. Omtrent den aard der voorgenomen verbetering had de Regeering zich reeds uitgelaten, dat het de bedoeling was „om in de thans in handen van leeken berustende rechtsbedeeling op de drie eilanden boven den wind wijziging te brengen in dien zin, dat daarbij de leiding en medewerking wordt verkregen van een aan een onzer hoogeschole opgeleid rechterlijk ambtenaar”.

En thans heeft dan de geheele herziening op papier haar beslag gekregen.

Het is, zooals ik in het begin opmerkte, aan den Gouverneur overgelaten, het tijdstip te bepalen, waarop de nieuwe regeling in werking treden zal. De bedoeling is blijkbaar gebleven, dat de hervorming der rechtspraak op de bovenwindsche eilanden zal voorafgaan aan die op Curaçao, Aruba en Bonaire. En inderdaad mag de herziening op St. Martin, St. Eustatius en Saba het meest dringend worden geacht. De voorgestelde uitbreiding van het hof van justitie met twee leden, zal dan geschieden in dier voege, dat het tweede nieuwe lid benoemd wordt met de invoering der herziening op de benedenwindsche eilanden.

De vastgestelde regeling komt in het kort op het volgende neer. Ontbonden worden de bestaande kantongerechten op Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Martin, St. Eustatius en Saba en de raden van justitie op St. Martin en St. Eustatius. Daarvoor in de plaats komen twee kantongerechten : een op de benedenwindsche en een op de bovenwindsche eilanden. De betrekking van kantonrechter wordt vervuld door twee leden van het hof van justitie, aan te wijzen telkens voor één jaar door den Gouverneur, of door den president van het hof met machtiging van den Gouverneur. De twee overblijvende leden van het hof zijn plaatsvervangers van den kantonrechter op de benedenwindsche eilanden, echter alleen voor het eiland Curaçao. Evenzeer treden de griffier en de substituut-griffier van het hof op als griffier van het benedenwindsche kantongerecht. In de praktijk zal dit wel hierop neerkomen, dat op Curaçao in den regel een kantonrechter-plaatsvervanger en de griffier van het

hof zitting nemen, terwijl de kantonrechter voor de benedenwindsche eilanden omgaand rechter op Aruba en Bonaire wordt, en wordt bijgestaan door den substituut-griffier van het hof.

Het leekenelement is hiermee niet geheel verwijderd uit de Curaçaosche rechterlijke macht, maar de waarschijnlijkheid is groot, dat bij normalen gang van zaken alle gedingen door rechtsgeleerden berecht zullen kunnen worden. De advocaat-generaal bij het hof van justitie en de ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de kantongerechten behoeven niet eenen wetenschappelijken graad te bezitten, evenmin de griffiers, de plaatsvervangende leden van het hof van justitie en de kantonrechters-plaatsvervangers op de eilanden buiten Curaçao. Bij het Openbaar Ministerie wordt dit bezwaar eenigszins ondervangen door het hiërarchisch verband, dat deze ambtenaren in den geëgradeerden procureur-generaal van het hof van justitie hunnen chef doet hebben. Afdoend zal dit evenwel niet zijn, daar op alle eilanden van deze ambtenaren een oogenblikkelijk ingrijpen kan gevorderd worden zonder dat overleg mogelijk is. Bij de griffie-ambtenaren komt het veelal aan op ervaring, terwijl de president van het hof en de kantonrechters in hun eigen belang wel het noodige toezicht zullen houden. De ongeëgradeerde leden der zittende rechterlijke macht zullen, als gezegd, nu de jaarlijksche vacantie, die trouwens geheel overbodig was, is komen te vervallen, niet dan bij uitzondering behoeven op te treden behoudens het hieronder te vermelden geval van college-rechtspraak op de bovenwindsche eilanden.

Nagenoeg alle zaken, zoo burgerlijke- als strafzaken, komen in eersten aanleg bij den kantonrechter; het hof van justitie treedt dan op als appèlrechter, met deze uitzonderingen: het hof van justitie vonnist voor de benedenwindsche eilanden in strafzaken in eersten aanleg en zonder hooger beroep 1°. over alle misdrijven, waarop de doodstraf is gesteld; 2°. over andere misdrijven bij samenloop met een misdrijf, waarop de doodstraf is gesteld; 3°. bij mededaderschap of medeplichtigheid in zaken, welke voor een of meer der daders of medeplichtigen in eersten aanleg tot de kennisneming van het hof behooren. En verder neemt het hof van justitie kennis van alle jurisdictiegeschillen, ontstaan tusschen kantongerechten onderling.

Bovengenoemde drie uitzonderingen in strafzaken worden op de bovenwindsche eilanden in eersten aanleg behandeld door

den kantonrechter met twee plaatsvervangers. In deze gevallen is dus steeds de medewerking van leeken noodig.

In strafzaken bestaat geen hooger beroep, wanneer op het feit geen andere straf is gesteld dan geldboete van ten hoogste / 25. Alleen die burgerlijke zaken staan in den eersten aanleg ter berechting van het hof van justitie, waarvan dit bij algemeene verordeningen uitdrukkelijk is bepaald.

In burgerlijke zaken is afgeschaft, ook voor het hof van justitie, de verplichte rechtsbijstand van praktizijns. Partijen kunnen zich door eenen gemachtigde doen vertegenwoordigen — tenzij de rechter de persoonlijke verschijning van partijen beveelt — en zich door eenen raadsman doen bijstaan.

Eene zaak wordt voor het kantongerecht niet meer bij dagvaarding maar bij verzoekschrift aanhangig gemaakt ; de eischer, die in persoon verschijnt, en niet schrijven kan, mag zijne vordering mondeling voordragen aan den kantonrechter, die haar in geschrift brengt of doet brengen, of wel dit weigert bij gemotiveerde beschikking, waarvan hooger beroep openstaat. Verzoekschriften, die niet aan de gestelde eischen voldoen, worden ter aanvulling of verbetering door den kantonrechter teruggegeven.

De kantonrechter bepaalt dag en uur van behandeling, en roept partijen met hunne getuigen en bewijsstukken op; zelfs kan eene zaak onmiddellijk behandeld worden, als eischer en gedaagde te zamen vrijwillig verschijnen.

Van de lijdelijkheid des rechters blijft op deze wijze niet veel over, en veel tact zal ervoor noodig zijn, om de onpartijdigheid te bewaren. Immers, zelfs zoover mag de kantonrechter gaan, dat hij partijen bij de behandeling der zaak de noodige voorlichting geeft, haar ondervraagt en zelfs opmerkzaam maakt op de rechts- en bewijsmiddelen, die zij kunnen aanvoeren. In het algemeen mag echter verondersteld worden, dat de justiciabelen door deze nieuwe regeling gebaat zullen zijn, vooral in die zaken, waarin de rechtsbijstand van praktizijns te duur zal zijn. Voor de instandhouding van het beroep van praktizijns, dat in de kolonie zeker zijne waarde heeft, is het te hopen, dat men in grootere zaken hunnen bijstand zal blijven vragen.

Regel is verder mondelinge behandeling en *snelle* berechting met zooveel mogelijk dadelijke uitspraak.

Voor eedsaflegging van getuigen is — evenals bij strafzaken —

voorgescreven, dat zij, die niet tot eene erkende godsdienstige gezindheid behooren, de belofte afleggen, „nadat hun zal zijn voorgehouden de strafbepaling op het geven van eene valsche getuigenis voor den rechter”.

Bij het gelasten van bepaalde verrichtingen, oproeping van getuigen, deskundigen-onderzoek, enz. moeten de te maken kosten vooraf gestort worden ter griffie. Nakosten worden op verzoek van de meest gereede partij door den kantonrechter vastgesteld.

Hooger beroep wordt ingesteld door eene schriftelijke verklaring ter griffie van het *kantongerecht*, dat de uitspraak heeft gewezen. De termijn is van dertig dagen vanaf den dag der uitspraak, of, als de appèllant daarbij niet tegenwoordig geweest is, vanaf de mededeeling van het eindvonnis. Hooger beroep van het eindvonnis sluit in, dat in appèl mede wordt kennis genomen van de daaraan voorafgegane vonnissen en beschikkingen, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel verlangd wordt. Ter griffie van het kantongerecht worden de memories van grieven en van antwoord in hooger beroep ingeleverd. De stukken worden daarna opgezonden naar het hof van justitie, dat zonder verderen vorm van proces uitspraak doet, maar bepaalde verrichtingen, verhoor van partijen en getuigen, plaatselijk onderzoek zelf kan houden, of aan eenen kantonrechter opdragen.

In de eerste plaats mag men dus thans verwachten de uitbreiding van het hof van justitie met één lid, dat belast zal zijn met alle rechtspraak op de bovenwindsche eilanden. Het is zeer te hopen, dat de Regeering daarin slagen zal. Reeds in 1917, toen eene vacature in de gewone bezetting van het hof ontstaan was, heeft het departement van koloniën liefhebbers voor *twee* plaatsen opgeroepen met uitzicht op uitzending naar de bovenwindsche eilanden op dezelfde voorwaarden, als thans aangeboden worden nl. f 4000 traktement en f 1000 standplaatstoelage. Er schijnen toen geen liefhebbers zich aangemeld te hebben, althans toen kort daarop een op Curaçao woonachtige persoon werd benoemd, waartegen toen stemmen opgingen in de kolonie, wist de *Amigoe di Curaçao* mee te deelen, dat deze persoon de eenige sollicitant was geweest.

De andere plaats is sedert nog niet vervuld. En moeilijk kunnen de aangeboden voorwaarden schitterend genoemd worden; de Regeering noemt ze „behoorlijk”, het is echter de vraag of ze „voldoende” zullen blijken te zijn.

Als evenwel de geschikte personen gevonden worden, eerst voor de bovenwindsche- en straks voor de benedenwindsche eilanden, zal de kolonie geluk te wenschen zijn, en mag met vertrouwen verwacht worden, dat bereikt zal kunnen worden, wat men zich voorstelt „een eenvoudige en snelle rechtspraak”.

Dordrecht 11 Januari 1919.